

UIT DE KERKELIJKE REGISTERS VAN WESEPE

DOOR

J. DE GRAAF.

Bij het raadplegen van een paar kerkelijke registers van Wesepe vond ik omtrent kerkelijke en onderwijszaken een en ander genoteerd, dat aan de vergetelheid dient te worden ontrukkt. Deze aantekeningen zijn te danken aan de kosteren en schoolmeesters Peter Willem van Sichem, Hendrik Meulenbrugge en Jan Hendrik Bolderink. Gewezen moge hier worden op de omstandigheid dat kerk, toren, pastorie, kosterie en begraafplaats te Wesepe eertijds onderhouden werden door de marke van dien naam en door die van Averlo. Zelfs geschiedde de nominatie bij het beroepen van den predikant en bij het benoemen van den koster-schoolmeester door deze twee marken. Aan dit nomineeren kwam een einde door het decreet van koning Lodewijk Napoleon van 2 Augustus 1808, houdende bepalingen tot regeling van hetgeen tot de uitoefening van den Godsdienst betrekkelijk is.¹⁾ Tengevolge hiervan besloten erfgenamen en goedsheeren van Wesepe en Averlo ter vergadering van 12 November 1810 de kerk en de kerkelijke goederen over te dragen aan de kerkelijke commissie te Wesepe, terwijl krachtens voornoemd decreet de marke tevens ontlast werd van de bezoldiging van koster en schoolmeester. Sindsdien vindt men in het markeboek van Wesepe en dat van Averlo dan ook geen gewag meer gemaakt van predikants- en koster-vacatures.

Om te beginnen met kerk, pastorie en begraafplaats, zij medegedeeld, dat het lidmatenboek naar tijdsorde het volgende behelst:

¹⁾ Zie dit decreet onder de in den jare 1808 bij den Landdrost ingekomen extracten sub No. 173 (Rijksarchief in Overijssel).

De laatste nominaties betreffen Johannes Stephanus Simeon Ballot (10 Juli 1797) als predikant en Jan Anthony van Sichem (19 April 1798) als koster-schoolmeester; laatstgenoemde was vóór dien als zoodanig werkzaam te Heeten, (schoutambt Raalte).

„1827.

De pastorie vernieuwd voor f 1200.

1828.

De kerk vernieuwd, aangen. voor f 1275.

1829.

De kerkhof in orde gemaakt en peppels er om gepoot.

Nog aan de pastorie gewerkt en geveerd f 575.

1848.

De populieren op het kerkhofdijkje gepoot.

1851.

Voor de pastorie bepoot.

1854.

Achter de kerk de boomen laten vallen en het land gemaakt.

De ijzeren ramen in de kerk gemaakt.

Om het kerkhof de populieren gepoot.

De gordijnen in de kerk voor de ramen gemaakt.

1857.

Dominé's dijk met peppelen en lariks bepoot.

1857 en 1858.

De kerk van buiten schoon gemaakt en ingevoegd".

Omtrent predikantsmutatiën lezen we in het oudste doopboek:

„1749.

Den 25 July is D° Jacobus Hoogklimmer, predicant, overleden.

1750.

Den 15 Sept. is wederom tot predicant van Wesepe beroepen D° Gijsbertus Jan Broekhuisen, propon. tot Zwol, maar is den 20 Novemb. overleden, zoodat Zijn Eerwaarde wegens een langwylige ziekte niet was bevestigd.

1751.

Den 18 Maert is tot predicant van Wesepe beroepen D° Gerardus Everwijn, propon. tot Amsterdam en is Zijn Eerw. hier bevestigd door Zijn Eerw. dom Jacobus Everwijn, pred. tot Holt en op de 2de Pinxterdag deses jaers 1751.

1757.

Den 13 Nov. heeft D° Everwijn 's voormiddag zijn laeste of afscheyts-predicatie gedaen, hebbende tot zijn texwoorden uit Philippensen Capp. 4 vs. 9.

1758.

Den 15 Febr. is alhier tot predikant van Wesepe en Averloo beroepen D° N. R. van Hummel, prop. te Grol.

Den 7 May bevestigd door D° Kluppel, pred. te Olst, hebbende Zijn Eerw. zijn textgebed uit 't Hooglied Salomons Cap. 1 vers 8: Indien gy het niet en weet etc.

's Nademiddaegs deed de bevestigde zijn eerste of intreedspredicatie voor een seer groote vergaderinge van menschen uit veel nabygelegene plaetzen, zijnde dese gemeente grotelycks vereerd geweest door de tegenwoordigheyt der magistraat van Deventer. Zijn WelEerwaarde had zijn textwoorden gen. uit den 27 psalm vers 9.

1793.

Den 5 July is D^o N. R. van Hummel 's middags om 12 uren overleeden".

Natuurlijk heeft ons drietal zich zelf niet vergeten. Zie hier wat in de eerste plaats het oudste doopboek omtrent hen zegt:

„1744.

Den 4 Juny is Evert Pruyn, custos tot Wesepe, overleden. In deselve maand is P. W. van Sichem van de Heren erfgenamen en gemeente van Wesepe in des overledeners plaets wederom tot custos aangesteld".

Deze nieuwe titularis werd wel wat extra met kinderen gezegend. Op 5 November 1766 laat hij n.l. zijn 22ste kind (Zacharias) doopen. Wellicht om het nageslacht van zijne dankbaarheid te laten blijken, heeft hij aan dezen datum nog toegevoegd: „zijnde dankdag voor het gewas".

Niet minder dan 47 jaar heeft deze gelukkige vader de doopen geregistreerd, hetgeen hij in 1791 memoreert als volgt: „Deze gedoopte kinderen zijn zedert 1744 in het kosterdoopboek aangetekend door mij P. W. van Sichem."

Zes jaar later is hij ter ziele, wat op een in het doopboek liggend stukje papier door een van zijn talrijk kroost is overgeleverd in deze sobere woorden:

„1797.

Vader den 3 April gestorven en den 10 begraven".

Omtrent des overledenes zoon Jan Anthony, die hem als koster-schoolmeester opvolgde, lezen we op hetzelfde vodge papier:

„1749.¹⁾

Jan Antoni van Sichem is den 31 Maart geboren en gestorven den 16 December in het jaar 1812. Op Woensdagmiddag te drie uren overleden. En is 38 jaar koster en schoolmeester geweest. Te Weesep 22 December begraven".

Pas twee jaar na dit verscheiden (hoe tijdens de langdurige vacature in het onderwijs der Weseper schooljeugd is voorzien, meldt de geschiedenis niet) werd tot opvolger benoemd Hendrik Meulenbrugge, welk feit deze, met zijne klacht over het kosterhuis, in het lidmatenboek heeft vastgelegd als volgt:

¹⁾ Dit jaartal moet zijn 1748. In het doopboek staat n.l.: „Den 31 Maart 1748 P. W. van Sichem, coster, zijn kind laten dopen Jan Anthony".

„1814.

Den 22 Nov. H. Meulenbrugge aangesteld of beroepen tot openbaar schoolonderwijzer, koster, voorzanger en doodgraver te Wesepe. Den 6 December deszelven jaars dit ambt aanvaard, hebbende het huis hier gevonden in een allerellendigste staat. Geen vrucht¹⁾ om den hof of om den kerkhof, 't welk alles los lag".

Toch schijnt die slechte amtswohnung niet van nadeeligen invloed geweest te zijn op den gezondheidstoestand van den titularis, want niet minder dan 32 jaar heeft deze, om met Hildebrand²⁾ te spreken, genoten van de onschuldige „asempjes" zijner leerlingen. Omtrent zijn verscheiden lezen we in het „dodeboek":

„1847.

Den 19 January overl., den 23 January begr. het lijk van Hendrik Meulenbrugge, sedert ruim 32 jaren koster en schoolonderwijzer te Wezepe. Waarop den volgenden Zondag door den WelEerw. Heer E. Kreiken, predikant te Wezepe,³⁾ aan de gemeente het overlijden werd bekend gemaakt en aan den overledenen gedacht werd, tot tekst hebbende Mattheus 14 vers 12: En zijne discipelen kwamen en namen het ligchaam en begroeven hetzelve".

Wie des overledenes plaats innam, blijkt uit het lidmatenboek, waarin voorkomt: „Den 17 January 1848 heeft de aangestelde onderwijzer J. H. Bolderink, opvolger van H. Meulenbrugge, zijnen post aanvaard, terwijl hij veertien dagen later aangesteld is als koster, voorzanger enz."

Alvorens van de sterfgevallen af te stappen, zij eerst nog medegedeeld, dat op een los folio blad achterin het oudste doopboek vermeld staat, dat in 1786 drie achtereenvolgende dagen, n.l. 31 Mei, 1 en 2 Juni, de Weseper torenklok is geluid wegens het overlijden van Arend baron Sloet tot Tweenijhuizen, drost van Salland. Vrij zeker zal zulks in verband gestaan hebben met de omstandigheid, dat deze autoriteit sanctie had te geven aan het beroep van den predikant en het benoemen van den koster-schoolmeester.

Drie keer is in de doopboeken melding gemaakt van hooge waterstanden met de gevolgen van dien. Vooral met het oog op de plaatselijke geschiedenis lijkt het me wenschelijk, alle drie volledig te citeren.

„1753.

Den 29 Decemb. is den Snipplingsdijck door het hooge water doorbroken, waardoor het land (tot by of in Wesepe) heeft onder water gestaen.

1) Afheining.

2) „De Veerschipper".

3) Van 7 October 1832—14 Februari 1875. (Geb. 4 October 1803, overl. 29 Mei 1875). Aan zijn langdurigen dienst herinneren ons de door de kleindochter W. A. Kreiken in 1938 aangebrachte gedenkramen.

1784.

Van 't water.

Den 3 Maart over dag en de volgende nacht hoorde men hier ter oorzaak van het hooge water sterk canoneeren of schieten om sig een ieder te kunnen bergen. Waarop gevolgd is, dat twee doorbraken in de dyken geschiet zijn. De eene doorbraak is geweest in den Snippelingsdijk, de andere in den Klinkenbeldsdijk agter den Platvoet, ongeveer 3 uren 's morgens.

Den 4 Maart, waarop het water zoo sterk is komen aandruissen dat wij hier 's avonds om 6 uren als op een eiland zaten en onderliep. Het water heeft agter de muur van de kerk $\frac{3}{4}$ voet gestaan en aan de Westzijde van de toorn gestaan. In ons huis¹⁾ een voet water en die keuken, dog de opkamer was vry van water. De predicantshuis, behalve het agterhuis, vry van water. Maar over den dijk van de wheeme tot aan de kerkhof heeft men een schuit kunnen vaaren. By de meier van Boxbergen zijn alle zijn beesten verdronken, alsmede zijn verkens. Ook zijn op Boxbergen de verkens verdronken. Maar zoo ras als het water aanquam, ik zeg aanquam, zoo ras is het hier in Wesepe ook gedaald, want 's morgens om 8 uren konde men bespeuren, dat het weer terugliep.

1799.

16 Feb. gebooren, den 24 dito gedoopt het kind of zoon van Willem Holleman en Jenneken Regterschot, ehelieden op Hekkert te Diepenveen, dog door het water hier gelogeert aan 't Regterschot onder de kerk van Wesepe, genaamd Gerrit".

Tot slot volgen hier de bewoordingen, waarin door onzen eersten koster-schoolmeester eene aardbeving is geboekstaafd.

„1756.

Den 18 Febr. heeft men hier alsmede op veel plaatsen een ligte schudding of aerbevinge gevoeld".

¹⁾ De kosterie.